

RIKOKSISTA TUOMITTUJEN NAISTEN KOULUPOLUT

Irene Martiskainen

Tutkimustehtävänä selvittää...

- rikoksista tuomittujen naisten koulupolun ja elämänkulun rakentuminen sekä niiden merkitys aikuiseksi kasvamisen näkökulmasta.
- vankilassa kouluttautumisen merkitys rikoksista tuomituille naisille.

Koulutuksen tutkiminen elämänkulun näkökulmasta

- Elämänkulku määritellään ikäkausien läpi etenevänä polkuna (Levinson, 1978).
- Elämänkulun käsite viittaa yksilön elämän evoluutioon sen alusta loppuun saakka, ja se kattaa yksilön elämän biologisen, psyykkisen ja sosiaalisen luonteen korostamatta kuitenkaan mitään näistä (Levinson, 1978).

Elämäntutkimuksen ydinkäsitteet Elderin (1985) mukaan

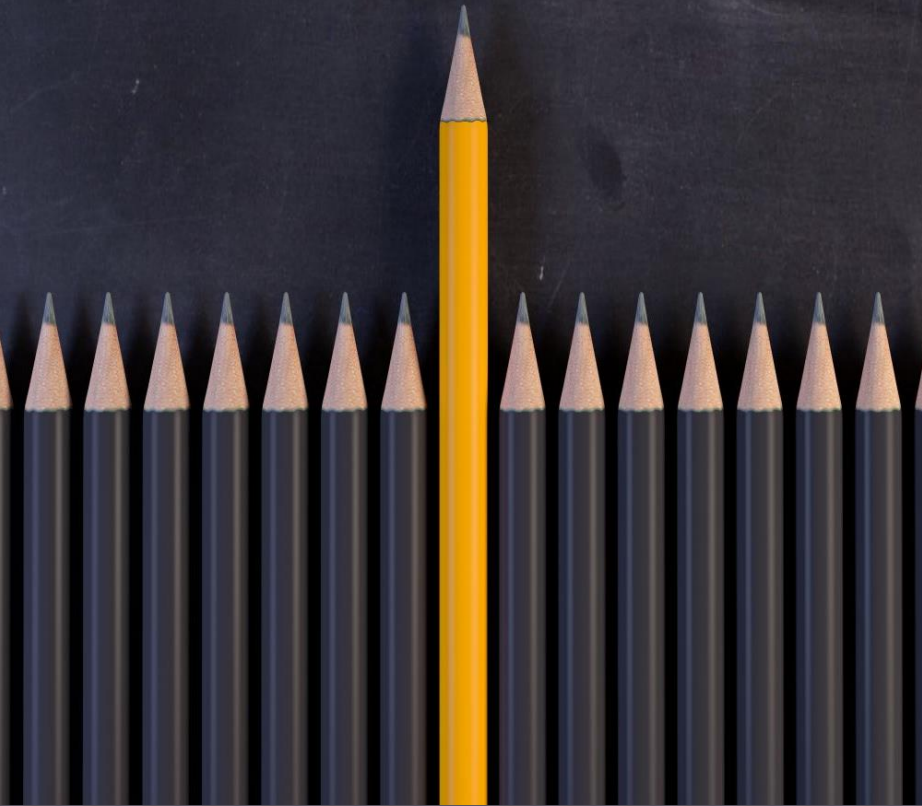
- Kehityskaaret (*trajectories*): Läpi elämäntutkimuksen kulkevia linjoja, pitkäkestoisia käyttäytymismalleja, kuten opiskelu tai rikollinen käyttäytyminen.
- Siirtymät (*transitions*): Kietoutuvat kehityskaariin antaen niille lyhyen aikavälin selvästi erottuvia muutoksia, kuten toiselle asteelle siirtyminen tai vankeustuomion aloittaminen.
- Käännekohtat (*turning points*): Jotkut elämäntapahtumat ja siirtymät muodostuvat elämäntutkimuksen käännekohtiksi muovaten kehityskaaren suuntaa.

Elämänkulun ympäristöt

- Yksilön elämänkulku rakentuu arjessa, jossa lasta tai nuorta tukevia ja suojaavia kasvu-ympäristöjä ovat kodin lisäksi päivähoito, koulu ja harrastukset.
- Onnistumisen kokemukset ja myönteiset ihmissuhteet koulussa turvaavat kasvua, vaikka elinympäristöön liittyisikin riskejä (Paananen, Ristikari, Merikukka, Rämö & Gissler, 2012).

Koulupolku lainsäädännön näkökulmasta

- Perusopetuksen tavoitteena on tietojen ja taitojen kartuttaminen sekä ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen kasvamisen tukeminen (Perusopetuslaki 1:2.1 §).
- Opetuksen tulee
 - lisätä yksilön hyvinvointia ja mahdollisuuksia kehittää itseään
 - ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä
 - antaa laaja yleissivistyksen perusta ja kelpoisuus toisen asteen koulutukseen (Opetushallitus, 2014).
- Toisen asteen koulutuksen tavoitteena on turvata nuoren kasvua tasapainoiseksi, aktiiviseksi ja osaavaksi yhteiskunnan jäseneksi (Laki ammatillisesta koulutuksesta 1:2.2 §; Lukiolaki 1:2.2 §).

Koulupolku tutkimuksen näkökulmasta

- Suurin osa lapsista ja nuorista kertoo olevansa pääosin tyytyväisiä elämäänsä ja pitävänsä koulunkäynnistä (Ikonen & Helakorpi, 2019).

- **1987-syntyneiden 25 vuoden seuranta tutkimuksessa yli 13 % ikäkohortista jäi vaille toisen asteen tutkintoa. Heillä on aikuisuudessa ollut muuhun ikäluokkaan verrattuna useammin mielenterveyden haasteita, toimeentulo-ongelmia ja rikollista käyttäytymistä. (Ristikari, Törmäkangas, Lappi, Haapakorva, Kiilakoski, Merikukka, Hautakoski, Pekkarinen & Gissler, 2016.)**

- Nuoret miesvangit kokivat koulussa moniongelmaisuuutta, eriarvoisuuden ja väärin ymmärretyksi tulemisen tunteita sekä vastakkainasettelua koulun virallisten tavoitteiden ja toiminnan kanssa. He eivät osanneet hyödyntää elämässään perusopetuksen tarjoamia tietoja ja taitoja. (Äärelä, 2012.)

- **Vankilassa annettavalla koulutuksella on merkittävä rooli vankien kuntoutuksessa, yhteiskuntaan integroitumisessa ja rikosten uusimisen ennaltaehkäisyssä (Koski, 2009).**
- **Opiskelun osuus vankien kokonaisajankäytöstä on varsin vähäinen, vain 10 % (Rikosseuraamuslaitos, 2024).**

Tutkimus- kysymykset

*1. Miten tutkittavien
elämäntilanne ja koulupolku
muuttuvat perusopetuksen
ja toisen asteen
koulutuksen aikana?*

*2. Miten rikoksista tuomittujen
naisten elämäntilanne ja koulupolku
muuttuvat aikuiseksi
kasvamisen näkökulmasta?*

*3. Millainen merkitys vankilassa
annettavalla koulutuksella on
rikoksista tuomituille naisille?*

Aineiston keruu

- Rikosseuraamuslaitoksen tutkimuslupa ja tutkimuseettinen ennakoarviointi.
- Haastattelut tehty kolmessa vankilassa eri puolilla Suomea.
- Tutkittavien rekrytointi ja haastatteluiden toteutus vankiloiden henkilöstön tuella.
- Teemahaastattelu, jonka kesto vaihteli hieman alle tunnista reiluun kahteen tuntiin.

Tutkittavat

- 17 rikoksesta tuomittua naista
- Syntyneet 1965-1994
- Tuomiot vaihtelivat muuntorangaistuksesta henkirikokseen
- Sekä ensikertalaisia että rikoksen uusijoita
- Kaikilla perusopetus suoritettuna
- Viidellä toisen asteen perustutkinto
- Osallistuivat tutkimukseen mielellään
- Kerronta runsasta, rehellistä ja avointa

ALUSTAVIA TULOKSIA

- Tutkimustulokset ovat vielä julkaisemattomia, josta syystä niitä esitellään yleisellä tasolla.
- Lisätietoja tutkimuksesta: irenemar@uef.fi

Elämänkulku ja koulupolku lapsuuden ja nuoruuden aikana

- Tutkimuksen pääteemat, elämänkulku ja koulupolku, jakaantuvat tutkittavien kokemuksissa eri ulottuvuuksiin.
- Elämänkulkua kuvataan ulottuvuuksilla selkeä-**sekava** ja koulupolkua ulottuvuuksilla **voimavara-haaste**.
- Teemojen ja niiden ulottuvuuksien perusteella tutkittavat ovat jaettavissa neljään eri ryhmään.
- Aineistosta on erotettavissa kunkin ryhmän tyypilliset piirteet, jotka kuvataan ajallisesti etenevinä kehityskaarina.

Vankilassa kouluttautumisen merkitys tutkittaville

- Vankilassa kouluttautuminen on monitahoinen ilmiö, joka vaihtelee rikoksissa tuomittujen naisten näkemyksissä laajasti.
- Koulutuksen merkitys ei ole yksiselitteinen, vaan tutkittavien kerronnassa yhdellä koulutuksella oli yksilölle useampia eri merkityksiä.
- Tutkittavat kokivat saavuttavansa vankilassa kouluttautumisen välityksellä toimijuutta, jolla haettiin vaikutusmahdollisuuksia elämänkulkuun vankeusaikana ja vapautumisen jälkeen.

Lähteet

- Elder Jr, G. H. (1985). Perspectives on the life course. Teoksessa G. H. Elder Jr (toim.), Life course dynamics. Trajectories and transitions, 1968–1980. (s. 23–49). Cornell University Press.
- Koski, L. (2009). Finland. Teoksessa O-J. Eikeland, T. Manger & A. Asbjørnsen (toim.), Education in Nordic Prisons. Prisoners' Educational Backgrounds, Preferences and Motivation. (s. 177–197). Nordic Council of Ministers.
- Laki ammatillisesta koulutuksesta 11.8.2017/531.
- Levinson, D. J. (1978). The seasons of a man's life. Knopf.
- Lukiolaki 10.8.2018/714.
- Opetushallitus. (2014). Perusopetuksen opetussuunnitelman yleiset perusteet.

Lähteet

- Paananen, R., Ristikari, T., Merikukka, M., Rämö, A. & Gissler, M. (2012). Lasten ja nuorten hyvinvointi. Kansallinen syntymäkohortti 1987 -tutkimusaineiston valossa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Perusopetuslaki 21.8.1998/628.
- Rikosseuraamuslaitos. (2024). Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2023.
- Ristikari, T., Törmäkangas, L., Lappi, A., Haapakorva, P., Kiilakoski, T., Merikukka, M., Hautakoski, A., Pekkarinen, E. & Gissler, M. (2016). Suomi nuorten kasvuympäristönä. 25 vuoden seuranta vuonna 1987 Suomessa syntyneistä nuorista aikuisista. Nuorisotutkimusseura ry, Nuorisotutkimusverkosto, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Äärelä, T. (2012). " Aika paljollon vaikuttaa minkälainen ilme opettajalla on naamalla.": nuoret vangit kertovat peruskouluajoistaan. (Doctoral dissertation, Lapin yliopisto).